

Žarko Dropulić

Skladbe za orgulje
Sonate

Katolički bogoslovni fakultet
Sveučilište u Zagrebu

Žarko Dropulić

Skladbe za orgulje

Sonate

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
2023.

Sadržaj

Žarko Dropulić – Skladbe za orgulje – Sonate

Predgovor	III
Sonata za orgulje br. 1	7
Sonata za orgulje br. 2	23
Recenzija	XLIII

ŽARKO DROPULIĆ – Skladbe za orgulje – Sonate

Izdavač: KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Za izdavača: prof. dr. sc. JOSIP ŠIMUNOVIĆ

Uredništvo: doc. art. MILAN HIBŠER, prof. dr. sc. KATARINA KOPREK,
izv. prof. art. VIKTORIJA ČOP, IVAN KONČIĆ, mag. mus.

Recenzent: TIHOMIR PETROVIĆ, prof.

Vanjski suradnik na projektu: prof. dr. sc. MARIO PERESTEGI

Notografija: doc. art. MILAN HIBŠER, UO »Cadenza«

Grafičko oblikovanje i prijelom: Siniša Kolar

Tisak: Kerschoffset

Naklada: 200 primjeraka

Tiskanje ovog izdanja omogućilo je Sveučilište u Zagrebu u sklopu kratkoročne financijske potpore istraživanju projekta Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

ISMN 979-0-801352-05-7

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001180782.

Predgovor

Hrvatski orguljaš, pedagog i skladatelj **ŽARKO DROPULIĆ** (1946.–2009.) rođen je u Opuzenu. Svoj glazbeni put ostvario je u Zagrebu gdje su mu se roditelji nastanili pedesetih godina prošloga stoljeća. Na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji diplomirao je klavir u klasi prof. Ive Mačeka i orgulje u klasi prof. Vlaste Hranilović. Nakon diplome usavršavanje na orguljama nastavio je na Glazbenoj akademiji »Santa Cecilija« u Rimu u klasi, tada svjetski vodećega orguljaša i prekaljenoga pedagoga, prof. Fernanda Germanija. U to je vrijeme prof. Fernando Germani svojom iznimnom tehnikom i pedagoškim metodama plijenio pozornost orguljaša sa svih kontinenata a tek su odabrani bili povlašteni biti u njegovoj klasi na poslijediplomskome studiju orgulja. Jedan od njih bio je i Žarko Dropulić.

Izvrsnost Žarka Dropulića možemo vidjeti u njegovoj umjetničkoj djelatnosti u kojoj se profilirao u vrhunskoga orguljaša solista, u njegovu pedagoškom radu, koji je usporedno razvijao predajući Orgulje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i na Institutu za crkvenu glazbu KBF-a te naposljetku u njegovu skladateljskom stvaralaštvu.

Koncertna djelatnost

Koncertna djelatnost Žarka Dropulića bila je usmjerena ka interpretaciji velikih ciklusa koji su se redovito sastojali od više tematski povezanih koncerata. Dropulić je bio orguljaš briljantne tehnike koji je u svojem interpretativnom opusu imao tehnički najzahtjevnije skladbe iz orguljske literature. Izvodeći koncerte na orguljama Zagrebačke katedrale, Bazilike Srca Isusova i franjevačke crkve na kaptolu, Dropulić senzacionalno izvodi cijele orguljske opuse Césara Francka, Franza Liszta i Maxa Regeera. U koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga u ciklusu od šest koncerata (1984.–1985.) izveo je glavninu opusa J. S. Bacha. U tom je ciklusu izveo svih šest Trio-sonata BWV (BWV 525–530), 18. Leipziger Chorale (BWV 651–668), Orgelbüchlein (BWV 599–644), Koncerte za orgulje (BWV 592–596), Partite (BWV 766–768), Kanonske varijacije (BWV 769) te preludije (toccate ili fantazije) s fugama (BWV: 562, 538, 564, 565, 532, 540, 545, 548, 547, 542, 541, 544, 543, 582). U franjevačkoj crkvi na Kaptolu 1989. godine izveo je Clavierübung III (BWV 552, 669–688). Isti ciklus izveo je ponovno u Dubrovačkoj katedrali Sv. Marije te u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu. Godine 2001. na

orguljama Bazilike Srca Isusova na jednom koncertu također je izveo svih šest trio-sonata J. S. Bacha. Na festivalu Požeške orguljaške večeri, iste godine, izveo je četiri vlastite studije za orgulje te Simfoniju br. 5. op. 42 Ch. M. Widora. Koncertna djelatnost Žarka Dropulića razvijala se i na međunarodnim koncertnim podijima. Vrlo je uspješno nastupao na prestižnim festivalima u Španjolskoj, Njemačkoj, Bugarskoj, Rusiji i Italiji.

Dropulićevo majstorstvo na orguljama najbolje opisuje muzikologinja i kritičarka Bosiljka Perić Kempf u kritici spomenutoga koncerta koji je održao u Bazilici srca Isusova u Zagrebu 2001. godine izvodeći svih šest trio-sonata J. S. Bacha. Ona u Vijencu br. 189, (2001.) piše »Da je Žarko Dropulić orguljaš velikog formata, potvrdilo se i na ovom koncertu. U tihom slijedu Bachovih trio-sonata za orgulje, Dropulić je demonstrirao ponajprije besprijekornu vještinu duboko koncentrirana muziciranja, preciznost, točnost i ritmičku ujednačenost, te sklonost umjerenim agogičkim slobodama, ovdje zamjetljivu u finim agogičkim nijansiranjima polaganih stavaka. Velika vještina Dropulićeva vladanja instrumentom došla je do izražaja osobito u motoričnosti okvirnih, brzih stavaka, posebice u uvodnom Allegru Pete sonate u C-duru.«

Pedagoška djelatnost

Žarko Dropulić je na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji naslijedio profesoricu Vlastu Hranilović 1971. godine. Kratko je jedno vrijeme katedru dijelio s prof. Anđelkom Klobučarem, a od 1972. godine sam djeluje kao profesor orgulja. Njegov je odnos sa studentima bio beskompromisan i usmjeren prije svega na tehniku sviranja, posebno na tehniku post-romantičarskoga načina poduke pod snažnim utjecajem Fernanda Germanija, čiju je školu i sam prošao. Besprijekornost i koji put neumoljivost, tj. nepopuštanje često su studentima bili čak i spoticajni elementi, no njegov način poduke i metode rada urodili su

rezultatima. Odgojio je studente koji su usvojili vrlo visoke estetske kriterije sviranja i koji su postali vrhunskima koncertantima. U njegovoj su klasi orgulje diplomirali: Željko Marasović, Jesenka Tješić, Neven Frangeš, Eduard Kancelar, Terezija Babić, Jasna Šumak Picek, Zdenko Kušćer, Ivan Matarić, s. Slavka Sente, s. Cecilija Pleša, Mario Penzar, Boris Doliner, Tihana Podbevšek, Domagoj Jugović i drugi.

Skladateljska djelatnost

Kao skladatelj usmjerio se prema trima glazbalima: orguljama, violini i klaviru. Veliki orguljski opus koji je izvodio ostavio je traga i utjecaja na njegov skladateljski rad. Njegova orguljska djela objedinjuju u sebi gusta polifona tkiva kakva nalazimo u kasnobaroknoj ostavštini i procese koji razgrađuju tradicionalnu tonalnost i naslanjaju se na hindemithovski jezik duboko usađen u smjernicama estetike 20. stoljeća. Tkivo svojih skladbi uvijek iznova uznemiruje virtuoznim pasażama i tehnički zamršenim postupcima koji njegov opus odmiču od djela iz standardne orguljske literature i uobičajene zahtjevnosti.

Njegov opus možemo podijeliti na tri vremenska razdoblja. U prvu, ranu fazu pripadaju sljedeća djela: Sonata za klavir br. 1, 1970., Sonata za violončelo i klavir, 1978.–1998., Passacaglia za orgulje, 1973., Sonata za orgulje br. 1, 1974. te Kvartet za gudače, 1982. Drugu skladateljsku fazu predstavljaju isključivo djela za orgulje: Četiri capriccia (studije) za orgulje, 1983.–1986., Toccata, varijacije i finale za orgulje, 1987., Koncert za orgulje i orkestar, 1997.–2005., Simfonija za orgulje, 1980.–2005. te Preludij i fuga u B-duru za orgulje, 1991. U treću, zadnju fazu ubrajamo sljedeća djela: Sonatu za violinu i klavir, 1996., Suitu za violinu i klavir, 2000., Suitu za komorni ansambl, 2000., Sonatu za orgulje br. 2, 2000., Koncert za violinu i orkestar, 2001.–2003. te Rapsodiju za violinu solo, 2005.

DR. SC. MARIO PERESTEGI

Riječ recenzenta

Skladateljski rad hrvatskoga orguljaša, pedagoga i skladatelja Žarka Dropulića (1946.–2009.) omeđuju *Sonata za orgulje br. 1* (1974.) i *Sonata za orgulje br. 2* (2000.). U prvoj je sonati lako uočiti mladenačku hrabrost, brzinu, strast i žudnju za glazbom i glazbalom, a druga sonata odiše mirnijim i spokojnim harmonijama koje podsjećaju na dobra, stara, tonalitetna vremena... Dok sam slušao Dropulićeve orguljske sonate, sjetih se zagubljene rečenice nepoznata mi pisca: „I nespokojan nek’ bude onaj koji nikada nije združio riječi što prije njega nisu stajale zajedno“. Jer Dropulićeve orguljske sonate nude baš to: združivanje mnogočega što se prije nije dovodilo u vezu i baš je u tome njihova vrijednost, ne samo za hrvatsku orguljašku literaturu nego i šire od toga.

U njegovim sonatama prepoznajem i veliko poštovanje prema uzorima, posebice Johannu Sebastianu Bachu. Sonata br. 1 divan je *homage* Bachu, razvidan u svim mogućim tehnikama polifonoga skladanja, no ovdje od dodekafonij-ski obrađenoga materijala, što samo potvrđuje Dropulićevo nastojanje da hrabro združi naizgled nespojivo. Tako tema – dvanaestotonska serija, prolazi sve moguće promjene dajući se kao materijal za eksploataciju i razradu, slično Bachovu *Umijeću fuge*. Sonata br. 2, s druge strane, uz obilje

polifonih odlomaka, mjestimice nudi i melodijska rješenja koja mogu podsjetiti na Bachove beskrajne melodije i duge držane tonove nad kojima plutaju harmonije, ovdje tek iznimno povezane slabim tonalitetnim vezama.

Orguljske sonate Žarka Dropulića izražavaju i poštovanje prema njegovu učitelju, Fernandu Germaniju. Perfekcija, tehnička spremnost i virtuoznost orguljanja, koju je Dropulić kao orguljaš razvio pod Germanijevom paskom i svakim svojim orguljaškim koncertom pokazao i potvrdio, jasno se prepoznaju u notnome tekstu ne samo ovih orguljskih sonata nego i mnogih drugih Dropulićevih djela.

A ljepota... Ona je skrivena ušima slušatelja, zar ne? Ljepota razvoja melodijskih dionica i sklada tonalitetnih harmonija u ovim će se djelima teško pronaći. U ovim se djelima, naime, u visokoj razini vještine baratanja svim skladbenim tehnikama ponajviše očituje autorova hrabrost istraživanja granica vještine orguljanja te jasni izrazi poštovanja prema prethodnicima i učiteljima te glazbalu i glazbi samoj. U tome je njihova vrijednost i – usudio bih se reći – njihova ljepota.

TIHOMIR PETROVIĆ,
učitelj teorije glazbe

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
2023.

ISMN 979-0-801352-05-7

9 790801 352057

10,00 €